

УДК 373.54:371.68

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/37-2-35>**Любов МАРИМОНСЬКА,***orcid.org/0000-0002-3320-5059**асистент кафедри методики викладання української та іноземних мов і літератур
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
(Київ, Україна) lmarimonskaya@ukr.net*

СИСТЕМА ВПРАВ ДЛЯ НАВЧАННЯ СИНТОПІЧНОГО ЧИТАННЯ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ

Стаття присвячена проблемі формування аналітичного й критичного мислення учнів старшої школи шляхом формування вмінь синтопічного читання. Синтопічне читання з позицій психології детально розглянули Мортімер Джером Адлер і Чарльз Ван Дорен у своїй праці «Як читати книгу». У ній учені представили широкий вибір теорій і практик, які спрямовують перехід читачів від аналітичного читання до його найвищого ступеня – синтопічного, або порівняльного, читання. На основі останніх публікацій автором було визначено, що вміння здійснювати синтопічне читання (на вивчальному й детальному рівнях) вимагає спеціального навчання, а успіх розвитку цих умінь залежить не лише від вдалого відбору самих текстів, а й від правильно обраних чи створених вправ, їх послідовності, кількості й обсягу. Тому метою статті став опис розробленої системи вправ для навчання формування вмінь синтопічного читання старшокласників, представлено приклади вправ на основі спеціально підібраних текстів. Навчання синтопічного читання слід здійснювати за трьома етапами. На передтекстовому етапі має реалізовуватися дві фази – мотиваційно-спонукальна (зацікавлення учнів змістом / темою набору текстів, які їм належить прочитати) й підготовча (мета якої – полегшення процесу читання англійських текстів). Притекстовий етап присвячений тому, щоб учні звернули увагу на найважливіші фрагменти в конкретному тексті чи в трьох текстах, щось схоже чи контрадиктне, й тут виділяють виконавчу фазу читання. Післятекстові завдання – це підсумок прочитаного, а саме порівняльний аналіз наданої в трьох текстах інформації. І у фіналі треба знайти схожу інформацію, що збігається з тією, яка представлена в текстах повністю суперечить їй, та підготувати короткий виступ. На прикладі трьох наборів текстів (SET 1. MYTHS and FACTS. Set 2. LONDON'S BUSES. Set 3. IP MAN.) (які відповідають критеріям добору текстів) показано, як реалізується процес навчання синтопічного читання на практиці.

Ключові слова: синтопічне читання, аналітичне й критичне мислення, учні старших класів, набори трьох текстів.

Lyubov MARYMONSKA,*orcid.org/0000-0002-3320-5059**Assistant Professor at the Department of Methods
of Teaching Ukrainian and Foreign Languages and Literature
Taras Shevchenko National University of Kyiv
(Kyiv, Ukraine) lmarimonskaya@ukr.net*

THE SYSTEM OF EXERCISES FOR TEACHING SENIOR SCHOOL STUDENTS SYNTOPIC READING SKILLS IN ENGLISH

The article is devoted to the problem of formation of analytical and critical thinking of senior school students by forming syntopic reading skills. Syntopic reading, from the standpoint of psychology, was discussed in detail by Mortimer Jerome Adler and Charles Van Doren in their work "How to read a book" In it, scholars presented a wide range of theories and practices that guide the transition of readers from analytical reading to its highest degree – syntopic or comparative reading.

Based on recent publications, the author has determined that the ability to perform syntopic reading (at the studying and detailed levels) requires special training, and the success of the process of these skills formation depends not only on the successful selection of texts, but also on the correctly selected or created exercises, their sequence, quantity and size. Therefore, the purpose of this article was to describe the developed system of exercises for teaching syntopic reading skills formation to senior school students, it presents examples of exercises based on the specially selected texts. The whole process of teaching syntopic reading should be carried out in three stages. At the pre-reading stage, two phases should be implemented: motivational (that includes students' interest in the content / topic of the set of texts they should read) and preparatory (the purpose of which is to facilitate the process of reading English texts). The while-reading stage is dedicated to the fact that students pay attention to the most important fragments in a particular text or in three texts, something similar or contradictory, and here the executive phase of reading is distinguished. Post-reading tasks are the

result of what is read, namely, a comparative analysis of the information provided in the three texts. And in the end the students are suggested to find similar information that coincides with that which is presented in the texts or completely contradicts it and then they are to prepare a short speech on what was read in those texts. The example of three sets of texts (SET 1. MYTHS and FACTS. Set 2. LONDON'S BUSES. Set 3. IP MAN.) (The last correspond to the principles of the text selection) show how the process of teaching syntopic reading is implemented in practice.

Key words: syntopic reading, analytical and critical thinking, senior school students, sets of three texts.

Постановка проблеми. Сучасне оновлення системи освіти передбачає формування креативної особистості, здатної до самореалізації в умовах прискореного науково-технічного прогресу в разі зростання потоку інформації, відповідальної за свій розвиток і за суспільство, і в складних, постійно змінюваних умовах найкраще орієнтується, адаптується, приймає рішення, працює, тобто людина гнучка, креативна й спроможна породжувати нові ідеї, реалізувати нові рішення. Отже, в цьому процесі все більшого значення набуває вміння синтопічного читання англійською мовою, яке є новим підходом до читання для учнів старшої школи й ефективним засобом вдосконалення когнітивних навичок і компетентності учнів у читанні, а також для розвитку аналітичного й критичного мислення. Тому передумовою підвищення якості навчання читання з паралельним розвитком аналітичного й критичного мислення учнів старшої школи в загальноосвітніх навчальних закладах є створення відповідної ефективної системи вправ.

Аналіз досліджень. Аналіз останніх публікацій із досліджуваної проблеми навчання читання учнів старших класів показує, що предметом педагогічного інтересу українських науковців до освітньої сфери є вивчення нових ефективних і дієвих способів створення інтерактивного навчального середовища в контексті розробки ефективніших інструментів розвитку аналітичного й критичного мислення учнів старшої школи (Denisenko, 2007; Marymonska, 2014; Вуркун, 2019; Kavytska, 2020; Mosenkis, 2020). Проблема розвитку аналітичного й критичного мислення займає провідне місце в освітніх системах із 1950-х років (Bloom, Hill, Krathwohl, 1956). Вміння старшокласників аналітично й критично мислити стало надзвичайно популярним останнім часом (Harris, Spiker, 2012; North, Ward, Ericsson, Williams, 2011). Новий підхід до формування читацької компетентності на основі розвитку аналітичного й критичного мислення учнів старшої школи був запропонований Мортімером Джеромом Адлером і Чарльзом Ван Дореном у творі «Як читати книгу» й отримав назву «Синтопічне читання» (Adler та ін., 1997), а розвиток критичного мислення школярів був представлений К. Уолтоном у «Шести кроках критичного мислення» (Walton, 2000).

Проте вміння здійснювати синтопічне читання (навчальне й детальне) вимагає спеціального навчання, а успіх розвитку цих умінь залежить не лише від вдалого відбору самих текстів, а й від правильно відібраних чи створених вправ, їх послідовності, кількості й обсягу. Так, проблема створення системи вправ є актуальним питанням, що підтверджується роботами таких вчених, як В.О. Бухбіндер, Н.І. Гез, Н.К. Складенко, С.Л. Захарова, С.П. Шатілов та інші. Однак ретельний аналіз робіт, присвячених саме розвитку вмінь синтопічного читання учнів старшої школи показав, що ця проблема залишилася поза увагою вчених-методистів.

Таким чином, **мета статті** – розробити й представити теоретично обґрунтовану систему вправ для формування вмінь синтопічного читання учнів старшої школи (профільної чи з поглибленим вивченням англійської мови) на основі спеціально підібраних і розроблених текстів.

Виклад основного матеріалу. Читання як комунікативне вміння та засіб спілкування є важливим видом мовленнєвої діяльності й найбільш розповсюдженим способом іншомовної комунікації. Беручи до уваги п'ять етапів синтопічного читання, запропонованих Майклом Скривеном (McGraw-Hill, 1976), була розроблена спеціальна система вправ для навчання синтопічного читання старшокласників.

Навчання синтопічного читання, як і будь-якого іншого виду читання, слід здійснювати трьома етапами.

Мета *передтекстового етапу* полягає в тому, щоб зацікавити учнів читанням і створити цей процес максимально комфортним. У передтекстовому етапі необхідно виділити 2 фази: мотиваційно-спонукальну й підготовчу.

Мета мотиваційно-спонукальної фази – зацікавити учнів старшої школи змістом / темою набору текстів, які їм належить прочитати.

Мета підготовчої фази – полегшити процес читання англійських текстів, а саме:

- перевірити фонові знання учнів старшої школи (профільної чи з поглибленим вивченням англійської мови) й за необхідності надати основну інформацію за запропонованою темою;
- зняти морфологічні й синтаксичні труднощі (інших труднощів у текстах старшокласників не має бути);

Мета *притекстового етапу* полягає в тому, щоб учні старшої школи звернули увагу на найважливіші фрагменти в конкретному тексті чи в трьох текстах, щось схоже чи контрадиктне. На притекстовому етапі слід виділити виконавчу фазу читання.

Мета виконавчої фази:

- сприяти розвитку вмінь читання (навчального, детального);
- активізувати роботу з новими лексико-граматичними одиницями й синтаксичними структурами.

Мета *післятекстового етапу* полягає в проведенні порівняльного аналізу наданої в трьох текстах інформації. І у фіналі потрібно знайти схожу інформацію, що збігається з тією, яка представлена в текстах чи повністю суперечить їй, та підготувати короткий виступ. У післятекстовому етапі можна виділити фазу зворотного зв'язку. Метою фази зворотного зв'язку є:

- контроль та оцінювання вмінь проникати в зміст прочитаного (залежно від виду читання);
- розвивати в учнів старшої школи інтерес і бажання шукати й знаходити повну й правдиву інформацію про людину, подію чи явище й тому подібне;
- сприяти активному використанню нового лексико-граматичного матеріалу в практичних цілях (в усній і письмовій формах).

На підставі вищевикладеного в Таблиці 1 показано, через які типи й види вправ відбувається процес навчання синтопічного читання.

На прикладі трьох наборів текстів (які відповідають принципам добору текстів) треба показати, як реалізується процес навчання синтопічного читання на практиці.

Розглянувши три набори текстів, доходимо висновку, що система вправ для навчання синтопічного читання буде такою, як представлено в Таблиці 2.

Отже, розглянемо детальніше першу підсистему вправ.

Підсистема 1. Підготовча. Вправи передтекстового етапу синтопічного читання учнів старшої школи (профільної чи з поглибленим вивченням англійської мови).

Група 1. Вправи на формування мовної компетентності.

SET 1. MYTHS and FACTS.

Вправа 1a. Мета: Активізувати фактичні знання учнів старшої школи в рамках певної теми, зняти лексичні й граматичні труднощі читання. **Тип вправи:** умовно-комунікативна, продуктивна. **Вид вправи:** мотиваційно-спонукальна / підго-

товча. **Інструкція.** As you may have noticed we are going to read three texts about the Loch Ness Monster. Make a list of 5 questions you would like to ask the people who have seen the monster (e.g. researchers, monster-hunters, fishermen, witnesses).

Вправа 1b. Мета: Активізувати фактичні знання учнів старшої школи в рамках певної теми, зняти лексичні й граматичні труднощі читання. **Тип вправи:** комунікативна, продуктивна. **Вид вправи:** мотиваційно-спонукальна / підготовча. **Інструкція:** Ask your classmates the questions you have made in Task 1a. Can anybody answer your questions?

Група 2. Вправи на формування зняття лексичних труднощів.

Вправа 2. Мета: Активізувати фактичні знання учнів старшої школи в рамках певної теми, зняти лексичні труднощі читання. **Тип вправи:** некомунікативна, репродуктивна. **Вид вправи:** вправа на зняття лексичних труднощів. **Інструкція.** Task 2. Work in pairs and explain the meanings of the words and phrases, which will be found in the texts. If you face any difficulty, consult the dictionary or ask your teacher.

Text 1
para 1 colony of monsters, media attention
para 2 “flipper” photograph, sonar device, underwater camera, rhomboid shape, aquatic mammals
para 3 unidentified object
para 4 decomposing body
para 6 vague, indistinct, hazy
para 7 a “nessie” religious cult
para 8 a sonar curtain, unexplained sonar contacts
para 9 cryptozoology
Text 2
para 1 legend, folklore
para 2 story, wild and desolate
para 3 myth
para 4 surface, shore
para 5 to avoid publicity
Text 3
strange “fin” in the water, yetis, Tasmanian tigers, eel, sturgeon, to arch out of the water, benefit of the doubt

Set 2. LONDON'S BUSES

Вправа 1. Мета: Активізувати фактичні знання учнів старшої школи в рамках певної теми, зняти лексичні й граматичні труднощі читання. **Тип вправи:** комунікативна, продуктивна. **Вид вправи:** мотиваційно-спонукальна. **Інструкція.** Work in groups of 4 and answer these questions:

Таблиця 1

Процес навчання синтопічного читання

Етапи навчання синтопічного читання	Фази навчання синтопічного читання	Типи й види вправ для навчання синтопічного читання
Передтекстовий	Мотиваційно-спонукальна	Умовно-комунікативні й комунікативні продуктивні вправи в читанні, говорінні й / або письмі
	Підготовча	Некомунікативні, умовно-комунікативні рецептивні й рецептивно-репродуктивні вправи з виходом у продуктивні (говоріння та / або письмо)
Притекстовий	Виконавча	Рецептивні й рецептивно-репродуктивні вправи в читанні
Післятекстовий	Зворотного зв'язку	Рецептивні, рецептивно-репродуктивні вправи в читанні з переходом до продуктивних (говоріння / письмо)

Таблиця 2

Система вправ для навчання синтопічного читання

Типи / види вправ для навчання синтопічного читання	Етапи навчання синтопічного читання	Фази навчання синтопічного читання	Групи вправ для навчання синтопічного читання
Некомунікативні: – рецептивні; – рецептивно-репродуктивні	Передтекстовий	Підготовча (зняття морфологічних і синтаксичних труднощів) Зворотного зв'язку (контроль та оцінювання; активне використання нового мовного й мовленнєвого матеріалу)	Вправи на формування мовної компетентності
	Післятекстовий		
Умовно-комунікативні – рецептивно-репродуктивні; – рецептивно-продуктивні	Передтекстовий	Мотиваційно-спонукальна (пробудження інтересу) Підготовча (зняття морфологічних і синтаксичних труднощів) Зворотного зв'язку (контроль та оцінювання; активне використання нового мовного й мовленнєвого матеріалу)	Вправи на формування мовної та мовленнєвої компетентності
	Післятекстовий		
Комунікативні – рецептивні; – рецептивно-репродуктивні; – продуктивні	Передтекстовий	Мотиваційно-спонукальна (пробудження інтересу)	Вправи на формування мовної та мовленнєвої компетентності
	Притекстовий	Виконавча	
	Післятекстовий	Зворотного зв'язку (контроль та оцінювання; активне використання нового мовного й мовленнєвого матеріалу)	

1. Why are double-decker buses red?
2. What is an Omnibus?
3. When was the first double-decker introduced in London?

4. Do the red double-deckers run only in London or do they run in any other cities in the world?

Вправа 2. Мета: Активізувати фактичні знання учнів старшої школи в рамках певної теми, зняти лексичні труднощі читання. **Тип вправи:** некомунікативна, репродуктивна. **Вид вправи:**

вправа на зняття лексичних труднощів. **Інструкція.** Match the words from the two columns to make meaningful collocations.

Вправа 3. Мета: Активізувати фактичні знання учнів старшої школи в рамках певної теми, зняти лексичні й граматичні труднощі читання. **Тип вправи:** комунікативна, репродуктивна. **Вид вправи:** мотиваційно-спонукальна. **Інструкція.** Work in groups of 4 and find the differences between these buses.

1. carry	a. bus stops		5. charged	by	a. hydrogen
2. serve	b. route		6. pulled		b. middle class
3. emit	c. passengers		7. fuelled		c. horses
4. signify	d. water		8. used		d. cabs

Set 3. IP MAN.

Вправа 1. Мета: Активізувати фактичні знання учнів старшої школи в рамках певної теми, зняти лексичні й граматичні труднощі читання. **Тип вправи:** комунікативна, продуктивна. **Вид вправи:** мотиваційно-спонукальна. **Інструкція.** Work in groups of 4 and answer these questions.

1. Which martial arts are you familiar with? Which of them (if any) would you like to learn? Why? 2. Have you heard of any martial arts instructors or performers? If so, what strikes you most about them? 3. What do you know about Ip Man? Is he a real person, a legend or both? 4. Have you watched the trilogy *Ip Man*? If so, how did you like it?

Вправа 2. Мета: Активізувати фактичні знання учнів старшої школи в рамках певної теми, зняти морфологічні труднощі читання. **Тип вправи:** некомунікативна, репродуктивна. **Вид вправи:** вправа на зняття морфологічних труднощів. **Інструкція.** Task 2. Read the dates.

1893-10-01 1900-09-25 2005-07-05;

1972-12-02 2000-11-08 2018-08-24

Вправа 3. Мета: Активізувати фактичні знання учнів старшої школи в рамках певної теми, зняти морфологічні труднощі читання. **Тип вправи:** некомунікативна, репродуктивна. **Вид вправи:** вправа на зняття морфологічних труднощів. **Інструкція.** The verbs *in italics* are mentioned in the texts you are going to read. Do you know their meanings? Look them up in a dictionary if necessary.

1. He *grew up* in a very wealthy family... 2. The story *goes* that the police officer tried to strike Ip Man... 3. Ip Man *recounts* the story himself in an interview... 4. Wing Chun ... was mainly *passed down* from these two individuals. 5. He only returned to Foshan after the war, *to* once again *take up* the job of a police officer. 6. I *was raised* in an environment where Ip Man fans *were not in short*. 7. But see how superbly he has been able *to give his best*. 8. The movie *took* a couple of days for *being shelved*. 9. ... the movie is worth *to give a try*. 10. Technically

speaking this *has come up with* a lot of information about Japanese soldiers. 11. ... you *will have packs of information and knowledge to share*.

Вправа 4. Мета: Активізувати фактичні знання учнів старшої школи в рамках певної теми, зняти морфологічні труднощі читання. **Тип вправи:** некомунікативна, репродуктивна. **Вид вправи:** вправа на зняття морфологічних труднощів. **Інструкція.** Look at the words in the box and explain how each of them was formed.

dude (n) blockbuster (n) celebs (n) biopic (n) lol

Підсистема 2. Виконавча. До цієї підсистеми входять вправи притекстового етапу синтопічного читання.

Set 1. MYTHS and FACTS.

Вправа 1. Мета: Сфокусувати / сконцентрувати увагу учнів старшої школи на окремих деталях тексту / конкретній інформації тексту. **Тип вправи:** не комунікативна, рецептивна. **Вид вправи:** виконавча. **Інструкція.** Read the three texts and highlight the physical descriptions of the monster. Are they the same or different?

Monster's physical description		
Text 1	Text 2	Text 3
		"something huge" in the water which apparently "arched out of the water"

Вправа 2. Мета: Сфокусувати / сконцентрувати увагу учнів старшої школи на окремих деталях тексту / конкретній інформації тексту. **Тип вправи:** комунікативна, рецептивно-репродуктивна. **Вид вправи:** виконавча. **Інструкція.** Read the texts again and make a list of the chronological events, related to the sightings of the monster.

Set 2. LONDON'S BUSES

Вправа 1. Мета: Сфокусувати / сконцентрувати увагу учнів старшої школи на окремих дета-

Sightings of the monster			
Date	Text 1	Text 2	Text 3
565 CE	A monster was reported here (in Northern Scotland) in ancient Gaelic legends as well as in a biography of St. Columba circa 565 C.E.	The first written story of the monster is in a text written in the year 565 AD by a Celtic biographer: this writer describes how a man was attacked by a monster while he was swimming in the river Ness.	---
1930	---	The myth became big news in 1930; three men, out in a boat on the lake, said that they had seen a monster.	---

лях тексту / конкретній інформації тексту. **Тип вправи:** комунікативна, рецептивно-репродуктивна. **Вид вправи:** виконавча. **Інструкція.** Read the two texts (A and B) and fill in the gaps (1-8) with the fitting highlights (1–11). Some highlights are repeated twice.

	Highlights	Paragraphs	
		Text A	Text B
1	The colour of the busses		
2	How many people do London's buses carry each day?	4	1
3	London's oldest surviving bus route		
4	London's first bus service		
5	London's electric bus routes		
6	London's first bus fare		
7	How many buses are there in London?	1	--
8	London's green buses		
9	London's 'greener' buses		
10	A Ghost Bus	--	6
11	London's bus route with the most stops		

Set 3. IP MAN

Вправа 1. Мета: Сфокусувати / сконцентрувати увагу учнів старшої школи на окремих деталях тексту / конкретній інформації тексту. **Тип вправи:** комунікативна, рецептивно-репродуктивна. **Вид вправи:** виконавча. **Інструкція.** Quickly look through the Text A, paying attention to the proper names in bold and fill in the table.

Вправа 2. Мета: Сфокусувати / сконцентрувати увагу учнів старшої школи на окремих деталях тексту / конкретній інформації тексту. **Тип вправи:** комунікативна, рецептивна. **Вид вправи:** виконавча. **Інструкція.** Learn about the life of

the martial arts legend who has influenced millions of martial artists around the world, including many famous martial artists and make up his biographical chart.

Date	Event
October 1, 1893	Ip Man was born in a very wealthy family in Foshan, Guangdong province in China

Підсистема 3. Критично-порівняльна. У цю підсистему входять вправи післятекстового етапу синтопічного читання учнів старшої школи (профільної чи з поглибленим вивченням англійської мови). Мета підсистеми полягає в порівняльному аналізі представленої в тексті / трьох текстах інформації, активізації зворотного зв'язку (контролі й оцінюванні, а також використанні нового мовного й мовленнєвого матеріалу), що сприяє розвитку критичного мислення учнів старшої школи.

Set 1. MYTHS and FACTS.

Вправа 1. Мета: Активізація зворотного зв'язку (контроль та оцінювання; активне використання нового мовного й мовленнєвого матеріалу). **Тип вправи:** комунікативна, рецептивно-продуктивна. **Вид вправи:** зворотного зв'язку. **Інструкція.** Think about you have read:

1. Did the texts give the answers to the questions you and your classmates had made in Task 1a? Where do you think you can find the answers to the questions, which have remained unclarified?

2. Do you think the Loch Ness monster a myth, a legend, a folklore or is it a real creature? Has anyone proved that the monster exists? Which proof do you think would be reliable?

People	Location	Forms of martial arts	Other
Kwok Fu – Ip Man's student and friend	China	Knife form	Sifu – martial art instructor
		Long pole	Sibak – martial uncle

3. Which of the texts contains the most and the least reliable information about the Loch Ness monster? Substantiate your idea.

Вправа 2. Мета: Активізація зворотного зв'язку (контроль та оцінювання; активне використання нового мовного й мовленнєвого матеріалу). **Тип вправи:** комунікативна, рецептивно-продуктивна. **Вид вправи:** зворотного зв'язку. **Інструкція.** Read more resources about the Loch Ness monster to find out whether the stories about this creature is a myth or a fact. Prepare a 5-min speech.

Set 2. LONDON'S BUSES.

Вправа 1. Мета: Активізація зворотного зв'язку (контроль та оцінювання; активне використання нового мовного й мовленнєвого матеріалу). **Тип вправи:** комунікативна, рецептивно-продуктивна. **Вид вправи:** зворотного зв'язку. **Інструкція.** Think about you have read:

1. While reading the three texts, you could have found some contradictory information about London buses. Which information seems inconsistent to you?

2. In your opinion, the things about London buses, provided in the three texts, cover the interests of teenagers? Why (not)?

3. Do you know why London buses are traditionally red? Find some proofs and report to the class (with the reference to the reliable resources).

Вправа 2. Мета: Активізація зворотного зв'язку (контроль та оцінювання; активне використання нового мовного й мовленнєвого матеріалу). **Тип вправи:** комунікативна, рецептивно-продуктивна. **Вид вправи:** зворотного зв'язку. **Інструкція.** As you may have noticed, the Texts A, B, and C contain a partial information about London buses. Read online the complete texts and report to the class if the information, which was omitted is significant. Substantiate your idea.

Set 3. IP MAN.

Вправа 1. Мета: Активізація зворотного зв'язку (контроль та оцінювання; активне використання нового мовного й мовленнєвого мате-

ріалу). **Тип вправи:** комунікативна, рецептивно-продуктивна. **Вид вправи:** зворотного зв'язку. **Інструкція.** Think about you have read:

1. While reading the three texts, you could have found some contradictory information about London buses. Which information seems inconsistent to you?

2. In your opinion, the things about London buses, provided in the three texts, cover the interests of teenagers? Why (not)?

3. Do you know why London buses are traditionally red? Find some proofs and report to the class (with the reference to the reliable resources).

Вправа 2. Мета: Активізація зворотного зв'язку (контроль та оцінювання; активне використання нового мовного й мовленнєвого матеріалу). **Тип вправи:** комунікативна, рецептивно-продуктивна. **Вид вправи:** зворотного зв'язку. **Інструкція.** As you may have noticed, the Texts A, B, and C contain a partial information about London buses. Read online the complete texts and report to the class if the information, which was omitted is significant. Substantiate your idea.

Висновки. Таким чином, ми презентували розроблену систему вправ, спрямовану на розвиток умінь синтопічного читання учнів старшої школи (профільної чи з поглибленим вивченням англійської мови).

Запропонована система вправ допомагає розвитку аналітичного й критичного мислення старшокласників, спрямована на пошук нових шляхів ефективного розвитку критичного мислення старшокласників шляхом застосування перехідної шестиступеневої моделі від аналітичного до синтопічного типу читання. Водночас слід зауважити, що представлена методика навчання синтопічного читання вимагає певної організації роботи, яка полягає в моделі навчання, розробка якої й представляє **перспективу** подальшого дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Adler M.J., Doren C.V. How to Read a Book. New York : Touchstone, 1997. 426 p.
2. Byrkun L.V. Programme of the academic course "Provision (resources) for education and teaching foreign languages in schools of academic type". *Visnyk of the Kyiv National Linguistic University (KNLU). Series "Pedagogy and Psychology"*. Kyiv : KNLU. 2020. № 32. P. 205–213.
3. Denisenko M.V., Osidak V.V., Yaremenko Y.A. Tales, legends, myths, parables, sayings, fables: texts and tasks for the development of oral and written skills: textbook. manual for university students. Kyiv : Wolf, 2007. 123 p.
4. Harris D.H., Spiker V.A. Critical Thinking Skills for Intelligence Analysis, Ergonomics – A Systems Approach / Dr. Isabel L. Nunes (Ed.). *InTech*. 2012. URL: <http://www.intechopen.com/books/ergonomics-a-systems-approach/critical-thinking-skills-for-intelligenceanalysis>.
5. Harris D.H. Critical thinking strategies for intelligence analysis. Belgrade, Serbia, 2006. URL: https://cdn.intechopen.com/pdfs/35820/InTech-Critical_thinking_skills_for_intelligence_analysis.pdf.
6. Kavytska T.I., Kvasova O.G., Osidak V.V. Development of critical thinking to enhance Grammar learning. *Naukovi zapysky of Mykhailo Drahomanov Vinnytsia State Pedagogical University: Pedagogy and Psychology*. 2020. № 62. P. 20–30.

7. Mosenkis I., Lukianyk L., Stokal O., Ponomarova V., Mykhailiuk H. Application of cloud educational technologies for teacher competence development. *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research*. 2020. № 19 (5). P. 289–303.

8. Walton C. Six Steps of Critical Thinking. *Informal Logic*. No. 20 (1). 2000. URL: https://philpapers.org/go.pl?id=WALSSO&proxyId=&u=http%3A%2F%2Fphaenex.uwindsor.ca%2Ffojs%2Fleddy%2Findex.php%2Finformal_logic%2Farticle%2Fview%2F2260.

9. Гез Н.И. Методика обучения аудированию в школе с преподаванием ряда предметов на иностранном языке. *Иностранные языки в школе*. 1985. № 6. С. 19–24.

10. Гез Н.И. Система упражнений и последовательное развитие речевых умений и навыков. *Иностранные языки в школе*. 1969. № 6. С. 29–40.

11. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах : Підручник. Вид. 2-е, випр. і перероб. / Кол. авторів під керівн. С.Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2002. 328 с.

12. Шатилов С.Ф. Методика обучения немецкому языку в средней школе. 2-е изд., дораб. Москва : Просвещение, 1986. 223 с.

REFERENCES

1. Adler, M.J., Doren C.V. *How to Read a Book*. NY: Touchstone, 1997. 426 p.

2. Byrkun, L.V. Programme of the academic course “Provision (resources) for education and teaching foreign languages in schools of academic type”. *Visnyk of the Kyiv National Linguistic University (KNLU)*. Series “Pedagogy and Psychology”. Kyiv: KNLU. 2020, № 32. pp. 205–213.

3. Denisenko, M., Osidak, V., Yaremenko, Y. *Tales, legends, myths, parables, sayings, fables: texts and tasks for the development of oral and written skills: textbook. manual for university students*. Kyiv: Wolf, 2007. 123 p.

4. Harris, D.H., Spiker V.A. *Critical Thinking Skills for Intelligence Analysis, Ergonomics – A Systems Approach*, Dr. Isabel L. Nunes (Ed.), InTech. 2012. URL: <http://www.intechopen.com/books/ergonomics-a-systems-approach/critical-thinking-skills-for-intelligenceanalysis>.

5. Harris, D.H. (Critical thinking strategies for intelligence analysis. Belgrade, Serbia, (Last accessed: 12-13.12 2006). URL: https://cdn.intechopen.com/pdfs/35820/InTech-Critical_thinking_skills_for_intelligence_analysis.pdf.

6. Kavytska, T., Kvasova, O., Osidak, V.. Development of critical thinking to enhance Grammar learning. *Naukovi zapy-sky of Mykhailo Drahomanov Vinnytsia State Pedagogical University: Pedagogy and Psychology*. 2020. № 62, pp. 20–30.

7. Mosenkis, I., Lukianyk, L., Stokal, O., Ponomarova, V., Mykhailiuk, H. Application of cloud educational technologies for teacher competence development. *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research*, 2020. № 19 (5), pp. 289–303.

8. Walton, C. Six Steps of Critical Thinking. *Informal Logic*. 20 (1) (2000). URL: https://philpapers.org/go.pl?id=WALSSO&proxyId=&u=http%3A%2F%2Fphaenex.uwindsor.ca%2Ffojs%2Fleddy%2Findex.php%2Finformal_logic%2Farticle%2Fview%2F2260.

9. Gez N.I. Metodika obucheniya audirovaniyu v shkole s prepodavaniya ryada predmetov na inostrannogo yazyka. *Inostrannyye yazyki v shkole*. [Methods of teaching listening at school with teaching a number of subjects in a foreign language. Foreign languages at school]. 1985. № 6. pp. 19–24. [in Russian]

10. Gez N.I. Exercise system and consistent development of speech skills. Foreign languages at school [Sistema uprazhneniy i posledovatel'noye razvitiye rechevykh umeniy i navykov. Inostrannyye yazyki v shkole]. 1969. № 6. pp. 29–40. [in Russian]

11. Metodika obucheniya inostrannym yazykam v srednikh uchebnykh zavedeniyakh: Uchebnik. Izd. Vtoroy, ispr. i pererab. / Kol. avtorov pod rukovodyashchim. C.YU. Nikolayevoy [Methods of teaching foreign languages in secondary schools: Textbook. Kind. 2nd, ed. and processing]. K: Lenvit, 2002. 328p. [in Ukrainian]

12. Shatilov S.F. Metodika obucheniya nemetskomy yazyku v sredney shkole /S.F.Shatilov [Methods of teaching German in high school]. (2nd ed., Final). M.: Enlightenment, 1986. 223p. [in Russian]